

ASPECTE TEORETICO-METODOLOGICE ALE DETERMINĂRII COSTULUI COPILULUI

Georgeta Dumitrescu

1. Introducere

Evoluțiile demografice înregistrate recent precum și necesitatea promovării, pe de o parte, a unei politici demografice care să asigure reproducția normală a populației României și, pe de altă parte, a unei politici sociale îndreptate spre stoparea căderii nivelului de trai al familiilor cu copii, fac deosebit de actuală implicarea mai amplă a statului în sprijinirea familiilor. Această intervenție a statului trebuie făcută, după părerea noastră, prin preluarea de către societate a unei părți din costul creșterii copiilor pentru ca apariția unui copil în familie să nu prezinte un "risc" pentru aceasta. Prin risc al apariției copilului înțelegem deteriorarea nivelului de trai al familiei, nivel avut anterior apariției copilului, precum și posibila pierdere a ocupării femeii, care va trebui să rămână în cămin pentru îngrijirea copilului.

De aceea considerăm de o stringentă necesitate conceperea unui sistem coerent de protecție a copilului, sistem integrat în domeniul "securitate socială". Sigur, în prezent în România, există o serie de acte normative ce au ca obiectiv și finalitate protecția copilului și a mamei, dar care, după părerea noastră, nu rezolvă decât parțial problema.

Conceperea și aplicarea unui sistem unitar de protecție a copiilor trebuie să mărească accesibilitatea copiilor și a familiilor cu copii la un standard de viață cât mai apropiat de cel al familiilor fără copii din aceeași categorie de familii, din aceeași grupă de venit, care au mediul de reședință în același tip de localitate.

Acest sistem de protecție trebuie să aibă concomitent și valențe de instrument al politicii economice întrucât de atenția de

care se bucură în prezent copilul, societatea va beneficia în viitor de o forță de muncă superior calificată, educată, cu un fond genetic nealterat de sărăcia cu care se confruntă unele familii.

Conceperea unui sistem de protecție a copilului trebuie să pornească, după părerea noastră, de la evaluarea "costului copilului".

2. Precizări teoretico-metodologice

Pentru a răspunde întrebării "care este costul copilului" trebuie să definim în prealabil cadrul analizei, variabilele pertinente și relațiile existente între ele, care vor permite elaborarea unui model susceptibil de a ține cont de toate aceste elemente.

Teoretic, sunt posibile mai multe modele și interpretări. Alegerea finală va fi determinată de obiectivul final propus să fie atins prin evaluarea costului copilului: cât costă societatea, cât costă familia, care sunt cheltuielile minime sau medii necesare pentru creșterea unui copil.

Costul copilului nu depinde în mod unic de evenimentul în sine, de cheltuielile pentru creșterea și îngrijirea copilului, ci în mod egal și de ceea ce se întâmplă înainte de nașterea sau după nașterea sa, respectiv cu femeia-gravidă și cu femeia-mamă inclusiv eventualele cheltuieli de planificare familială. Definirea costului copilului în prezent este ambiguă. Această ambiguitate este determinată de faptul că acest cost nu măsoară decât diferențele, adică costul cerțat include cheltuielile suplimentare ale familiei cu copii în raport cu o situație de referință: familia fără copii.

Practic, diferențe în ce privește costul copilului apar și în funcție de tipul de familie considerat: de salariați sau de țărani, diferențe ce sunt generate de modelele specifice de consum ale fiecărei categorii de familii, modele ce diferă după mărimea veniturilor, nivelul cultural, mărimea și structura familiei, mediul de reședință, urban sau rural.

Costul copilului poate fi variabil în funcție de consecințele pe care le poate avea pe planul ocupării femeii; femeia își întrerupe serviciul pentru creșterea copilului, familia diminuându-și venitul cu remunerația ce ar fi primit-o femeia; agentul economic înregistrează o pierdere de producție echivalentă cu producția pe care o realiza femeia care-și întrerupe activitatea. Costul copilului este sesizabil în două mări diferite atât la nivelul familiei cât și la nivelul agentului economic.

Deci costul copilului poate fi și altceva decât o cheltuială în bani a familiei: 1) o pierdere de producție la nivelul agentului și prin efectele sale conexe, la nivelul întregii economii naționale; 2) un prejudiciu adus familiei prin pierderea venitului femeii-mamă; 3) un prejudiciu psihologic adus femeii datorită faptului că este marginalizată în producția socială și se dedică exclusiv creșterii copilului. Se naște problema: cum se pot evalua diferitele costuri și cum se pot aduna pentru a se obține costul total?

Suntem de părere că evaluarea costului copilului presupune, pe de o parte, evaluarea "costului direct", respectiv a cheltuielilor familiei ocazionate de creșterea copilului concretizate în cheltuieli pentru alimentație, bunuri nealimentare și servicii efectuate din veniturile familiei și cheltuielile statului pentru educație, sănătate etc. și pe de altă parte, evaluarea costurilor indirecte.

Întrucât nu dispunem de date statistice operaționale ne vom opri doar la determinarea sferei de cuprindere a costurilor indirecte.

1. Costuri conexe însumează de regulă cheltuielile efectuate din bugetul asigurărilor sociale de stat sub forma prestațiilor în bani acordate mamei și se referă la: concediul de maternitate plătit; indemnizația plătită mamei în cazul în care își întrerupe serviciul pentru creșterea copilului până la împlinirea vârstei de un an; indemnizația plătită mamei pentru îngrijirea copilului bolnav, până când acesta împlinește 3 ani; indemnizația de naștere; indemnizația plătită mamei pentru program de alăptare, 2 ore zilnic, până când copilul împlinește 9 luni, sau 12 luni în cazul copiilor prematuri, distrofici, precum și program redus pentru mame în ultimele 3 luni de sarcină, până când gravida are dreptul la concediu prenatal (52 zile înainte de naștere); ajutoarele pentru mamele ce au în îngrijire cel puțin 3 copii; ajutoarele pentru soțiile militarilor în termen. În această categorie de costuri se pot include și facilitățile fiscale acordate celor care au sau au avut copii (reducerea impozitului pe salariu cu 20%, ce au funcționat până la 1 iulie a.c.).

2. Costuri legate de pierderea de producție. Este dificil de evaluat pierderea agentului economic ca urmare a faptului că mama își întrerupe serviciul. Aceasta poate fi aproximată prin volumul mediu al producției pe o persoană pe perioada când mama rămâne în cămin. În condițiile excedentului de forță de muncă, dacă locul de muncă se ocupă pe o durată limitată, există totuși diferențe de randament al noului angajat.

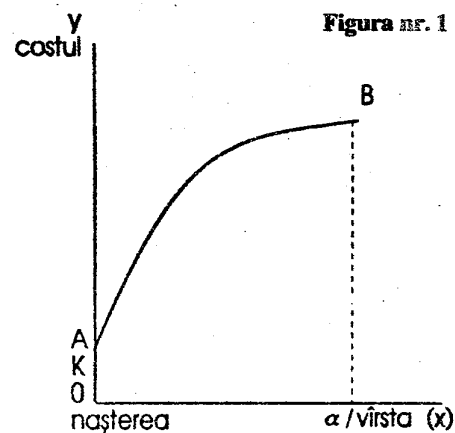
3. Costuri anticipate care includ, după părerea noastră cheltuielile ocazionate de măsurile speciale privind planificarea familială, îngrijirea sănătății, a igienei alimentației femeii gravide, cheltuielile efectuate atât din veniturile familiilor cât și din bugetele de asigurări sociale pentru eventualele concedii medicale și din buge-

tul statului. Tot în această categorie de costuri se includ și cheltuielile cu medicația specială administrată femeii pe perioada sarcinii, costurile pentru tratarea sterilității, educarea și informarea viitoarei mame etc.

De subliniat importanța deosebită ce trebuie acordată costurilor "anticipate" întrucât acestea determină în bună măsură nașterea unui copil sănătos care nu va antrena cu sine unele costuri suplimentare pentru înlăturarea sau îngrijirea unor deficiențe, handicapuri ale copiilor.

4. Alte costuri. În această categorie a costurilor indirecte includem costul generat de mortalitatea infantilă. Practic, în costul unei generații, până când aceasta intră în activitatea productivă, se includ și acele chetuieli care au fost efectuate cu copiii ce au decedat înainte de a împlini această vârstă. Deci costul unui copil include și o parte din cheltuielile ce s-au efectuat cu copii decedați.

Costul copilului poate fi reprezentat grafic astfel:

într-un sistem de coordonate XOY, pe axa absciselor este înscrisă vârsta iar pe axa ordonatelor costul (fig. nr. 1). Aiura curbei costului este convexă crescătoare, costul crescând în funcție de vârstă. Costul OA efectuat

până în momentul nașterii reprezintă costul anticipat (K), respectiv "zestrea" de cheltuieli cu care s-a născut copilul.

Deși vârsta de intrare în activitate poate varia de la individ la individ se consideră de obicei că vârsta medie este de 18 ani când copilul se presupune că este deja crescut, educat și format profesional pentru a putea intra în activitatea productivă, acesta fiind și momentul când iese din incidența măsurilor legislative speciale destinate protecției copilului (în țara noastră, 16 ani, în prezent).

În realitate, în zona punctului B este o suprafață datorită faptului că trecerea în activitate nu este bruscă pentru o întreagă generație, aceasta putându-se face în intervalul (-, +). Vârsta nu poate fi deplasată după voință întrucât performanțele ulterioare ale individului sunt legate de investițiile făcute cu creșterea, educarea și formarea sa. În ceea ce privește educația, aceasta își are legile sale proprii și scăderea acestei vârste înseamnă consecințe negative asupra calității educației. Prelungirea școlarizării și a educației, deci deplasarea spre dreapta a punctului B, o considerăm dezirabilă întrucât contribuie, pe lângă formarea dimensiunii culturale a omului, la creșterea nivelului de pregătire profesională care-i măresc accesibilitatea la tehnica modernă și randamente superioare în producția ulterioară.

Deplasarea vârstei spre stânga, în sensul scăderii sale se poate face, dar într-un mod total eronat, din rațiuni bugetare, pentru a diminua costurile suportate de la bugetul statului cu creșterea și educarea copilului.

Deci la vârsta α costul copilului este suprafața delimitată OAB. Presupunând că la vârsta "a", costul este $C(a)$ costul total al copilului este determinat prin relația:

$$XC = K + \int_0^{\alpha} C(a) da$$

Trebuie relevat faptul că relația menționată nu ia în considerare rata dobânzii

și mortalitatea infantilă care ar influența în sensul creșterii costului supraviețuitorilor.

Din analiza graficului pentru a concluziona putem spune că an de an crește costul copilului, atingând maximul în punctul α .

Deplasarea punctului α spre dreapta sau spre stânga are drept consecință mărirea respectiv micșorarea suprafeței delimitate OAB și deci creșterea sau scăderea costului creșterii copilului.

3. Evaluarea costului direct al copilului

Deși definirea și evaluarea costului creșterii unui copil nu a constituit decât tangențial un subiect al cercetării științifice din țara noastră, elemente ale determinării acestuia se regăsesc în bugetele de familie.

La stabilirea eșantionului de bugete de familie se selecționează și familiile cu copii putându-se evidenția cheltuielile familiilor pe baza sarcinilor familiale.

Intrucât datele statistice disponibile pentru țara noastră¹⁾ furnizează informații referitoare la copiii până la 16 ani, ne-am permis deplasarea vârstei α spre stânga. De aici consecința firească: subevaluarea costului copilului.

Se cuvine făcută de asemenea precizarea că evaluările noastre reprezintă "cifre medii" care includ în ele influențele venitului familiei, ale mediului de reședință, sursele de satisfacere a nevoilor (producție proprie sau cumpărări). Totodată cifrele disponibile nu permit o evaluare a costului pe grupe de vârstă știut fiind faptul că evoluția cheltuielilor este diferită în funcție de vârsta copilului.

Evaluarea costului copilului s-a făcut prin compararea cheltuielilor familiilor cu copii cu al celor fără copii, pornind de la definirea costului ca o "cheltuială suplimentară care trebuie efectuată de familie pentru a beneficia de același nivel de viață ca al cuplului fără copii"²⁾.

Deși prima tentativă de determinare a costului copilului este metoda analitică prin recenzarea tuturor cheltuielilor efectuate pentru creșterea copilului, metoda folosită parțial, de altfel și la determinarea minimului de trai³⁾, considerăm că această metodă nu este indicată. Aceasta deoarece apariția unui copil în familie antrenează o serie de modificări în modul de viață al întregii familii: organizarea vieții cotidiene, folosirea timpului, petrecerea vacanțelor, activitatea femeii în gospodărie, accesul femeii la munca salarială. Pe de altă parte, nivelul costului copilului este o categorie strâns legată de nivelul de trai general atins, de condițiile economice și sociale naționale.

Bugetul unei familii cu copii, nu este deci simpla sumă a bugetului familiei fără copii plus cheltuielile determinate analitic pentru copil. Metoda comparativă va surprinde atât sumele consacrate copilului cât și modificările survenite în structura cheltuielilor cuplului ca urmare a apariției copilului.

Evaluările noastre privind costul copilului s-au făcut la familia de salariați.

Datele disponibile au permis ca prin metoda comparativă enunțată să se obțină nivelul costului primului copil, format din cheltuieli de consum și cumpărări de locuințe de 2766 lei lunar, în anul 1991, acesta reprezentând aproximativ 15% din cheltuielile și veniturile familiei cu un copil. Totodată costul copilului reprezintă 47% din cheltuielile corespunzătoare ale unui adult din familia fără copii, luată ca referință. Trebuie remarcat faptul că în ce privește sursele de asigurare a acestor cheltuieli, un rol deosebit îl au veniturile părinților și nu alocațiile de stat pentru copii. Deci în susținerea acestor cheltuieli statul participă în proporție de 14% prin alocație. În totalul costurilor, cheltuielile de consum reprezintă 88,14% iar în cadrul acestora 67% cheltuieli pentru consumul nealimentar. Ponderea foarte ridicată a

cheltuielilor consumului nealimentar în costul copilului este o rezultată a liberalizării prețurilor mărfurilor nealimentare, ce a generat creșterea deosebită a prețurilor. Subvenționarea în anul 1991 a produselor destinate consumului alimentară face ca aceste cheltuieli în costul copilului să aibă o pondere redusă (21%).

Structura "aberantă" a costului copilului arătată mai sus, contrazice structura cheltuielilor totale de consum ale familiilor de salariați cu copii și fără copii (tabelul nr. 1).

Tabelul nr. 1

Structura cheltuielilor de consum la familiile de salariați în anul 1991

	Familia formată din:		
	2 adulți și 1 copil	2 adulți și doi copii	2 adulți și doi copii
Cheltuieli de consum	100	100	100
- consum alimentară	54,4	49,1	49,1
- consum nealimentară	34,5	40,3	40,6
- plata serviciilor	11,1	10,6	10,3

Surasa: Calculat pe baza datelor din Bugetele de familie pe anul 1991, CNS, 1992.

De aceea considerăm că este necesară adaptarea nivelului costului copilului la structura realizată de familia formată din 2 adulți și un copil. În aceste condiții, menținând nivelul absolut al cheltuielilor consumului nealimentară realizat în anul 1991, pentru un copil, de 1645 lei, considerând că acesta reprezintă 40,3% din totalul cheltuielilor de consum, rezultă, prin extrapolarea structurii familiei cu un copil la nivelul consumului alimentară ar trebui să fie de 2004 lei (tabelul nr. 2).

Tabelul nr. 2

Structura realizată și recalculată și nivelul recalculat al cheltuielilor de consum al primului copil în anul 1991

	Structura		Suma
	Realizată	Recalculată	
Cheltuieli de consum	100	100	4082
- consum alimentară	24	49,1	2004
- consum nealimentară	67	40,3	1645
- plata serviciilor	9	10,6	433

În aceste condiții nivelul recalculat al costului copilului, în ipoteza menținerii constante a cheltuielilor pentru cumpărări de locuințe de 329 lei/lunar, ar trebui să se cifreze la suma de 4410 lei lunar.

Din compararea acestui nivel cu nivelul alocațiilor de stat pentru copii rezultă că alocațiile medii acordate în 1991 contribuiau doar cu 8% la acoperirea acestui cost.

Nu trebuie omis faptul că statul mai efectuează o serie de cheltuieli peste acest cost al copilului atribuit exclusiv familiei. Acestea constau în: subvenționarea unor produse alimentare, reducerea până la 1 iulie 1993 cu 20% a impozitului aferent salariului brut al părinților salariați, cheltuieli cu învățământul, sănătatea etc. Întrucât evaluarea acestora este mai dificilă ne-am fixat-o drept obiectiv de cercetare pentru o etapă ulterioară.

Valoarea obținută reprezintă un cost "mediu", și pentru că acesta evoluează în funcție de vârstă, rezultă că acest cost se referă la o vârstă "medie". Deoarece, așa cum am mai arătat, datele statistice disponibile nu reflectă aceste cheltuieli pe diferite vârste ale copilului, am considerat că nu este lipsită de interes compararea cu evoluția costului copilului înregistrată în Franța pe vârste de la 0 la 18 ani⁴⁾.

În comparația noastră nu am apelat la cifre absolute, ci la cifre relative cu baza 100, costul copilului între 0 și 1 an (tabelul nr. 3). Valoarea medie a costului copilului este realizată între 8 și 9 ani.

Tabelul nr. 3

Evoluția costului copilului în funcție de vârstă

	interval	cost copil %
1	1.00000	100.000
2	2.00000	137.400
3	3.00000	164.900
4	4.00000	187.500
5	5.00000	207.600
6	6.00000	224.900
7	7.00000	242.500
8	8.00000	263.300
9	9.00000	275.600
10	10.0000	287.800
11	11.0000	300.200
12	12.0000	312.200
13	13.0000	324.200
14	14.0000	335.100
15	15.0000	347.300
16	16.0000	357.500
17	17.0000	366.400
18	18.0000	374.000

Având în vedere graficul prezentat la punctul 2, am considerat că modelul cel mai fidel care să reprezinte evoluția costurilor copilului, atingând un punct maxim în intervalul 17-18 ani este parabola și anume latura sa ascendentă. Coeficientul de corelație și în acest caz este suficient de bun: 0,9888.

Curba de ajustare este $ax^2 + bx + c$.

Calculul coeficienților de regresie a, b, c are următoarele rezultate:

$$a = -0,8691877$$

$$b = 31,2907602$$

$$c = 71,7220569$$

Variabila dependentă fiind y, costul copilului, iar variabila independentă vârsta

copilului, evoluția costului copilului are loc după curba:

$$y = -0,8691877 x^2 + 31,2907602 x + 71,7220569 \quad (1)$$

Abaterile datelor calculate de la cele observate sunt foarte mici (-5%, +3%), ceea ce ne permite să concluzionăm că alegerea curbei de gradul doi este cea mai potrivită.

Admițând că și în cazul României costul copilului respectiv cheltuielile familiei cu creșterea primului copil evoluează după aceeași curbă, translatarea funcției (1), pornind de la valoarea medie a costului copilului unei familii de salariați de 2766 sau 4410 lei lunar, vom obține nivelul costului copilului în funcție de vârstă, în două variante pentru anul 1991. În varianta "optimistă" în care costul mediu este de 2766 lei lunar, costul copilului în vârstă de 0-1 an va fi de 1035 lei, iar pentru cel în vârstă de 17-18 ani de 3852. Mai precis, costul ar fi trebuit să se situeze la aceste niveluri în anul 1991.

În varianta "pesimistă", dacă costul mediu a fost de 4410 lei, costul între 0-1 an ar fi fost de 1650 lei lunar, iar pentru un copil de 17-18 ani, 6173 lei.

Având în vedere evoluția prețurilor în anul 1992 și anume că indicele prețurilor în luna decembrie 1992 față de media lunară 1991, a fost de 484,7⁵⁾ am obținut valorile estimate pentru luna decembrie 1992, tot în cele două variante, optimistă și pesimistă.

Astfel, valoarea medie "optimistă" este de 13407 lei lunar, iar valoarea medie "pesimistă" este de 21376 lei. Valorile extreme respectiv costul copilului de la 0 la 1 an și de la 17 la 18 ani sunt în varianta "optimistă" 5017 lei și 18768 lei, iar în cea "pesimistă" 7998 lei și 29921 lei.

Cu tot caracterul lor "aproximativ" nivelul costului copilului este suficient de mare pentru a ne atenționa că sistemul de protecție al copilului existent în țara noastră nu poate îndeplini rolul și funcțiile care trebuie să-i fie atribuite. Nivelul relativ

scăzut al alocațiilor de stat pentru copii, aproximativ 1400 lei/copil acordat în decembrie 1992 copiilor până în vârstă de 16 ani reprezintă, în varianta "optimistă" 28% din costul copilului de la 0-1 an, 8% din cel al copilului de 15-16 ani și 11% din costul mediu.

În ce privește varianta "pesimistă", costul copilului de 0-1 an este de 5,72 ori mai mare decât nivelul alocației de stat pentru copii, iar la copilul de 15-16 ani este de aproximativ 20,43 ori mai mare decât nivelul alocației, și de 15,27 ori mai mare cel mediu.

Datele prezentate în tabelul nr. 3 arată evoluția continuu ascendentă a costului în funcție de vârstă, raportul dintre costul copilului de 17-18 ani și cel al copilului de 0-1 an este de 3,75.

Perfecționarea metodelor de determinare a costului copilului va permite cunoașterea dimensiunii reale a costului, precum și elaborarea unui sistem adecvat de protecție socială a copilului. Acest sistem considerăm, că ar trebui să aibă la bază principiul accesibilității largi la protecție a copiilor ce provin din familii de salariați sau șomeri și cele de țărani, combinat cu o selectivitate mai mare în funcție de nivelul resurselor familiei, precum și de numărul persoanelor dependente din familie.

Totodată, dimensiunea costului copilului va permite evaluarea costului sistemului de protecție a copilului și pe această bază, găsirea variantelor posibile de finanțare a acestui sistem.

1. "Veniturile, cheltuielile și consumul familiilor de salariați, țărani cercetate prin bugetele de familie, pe grupe, după mărimea familiei, numărul persoanelor adulte, numărul copiilor și vârsta capului de familie, în anul 1991", CNS.

2. Bloch Laurence, Claude Michel, "Une approche du coût de l'enfant", *Economie et statistique* nr. 155/1983.

3. Molnar M., Poenaru M., "Minimul de trai (pragul de sărăcie) în România", CIDE, București, 1992.

4. Sauvy A "Coût et valeur de la vie humaine", Paris, Herman, 1978, p.49. Calculele au fost efectuate după vârsta copilului până la 18 ani pentru anul 1975. Autorul a pornit de la nevoile alimentare care sunt cele mai bine cunoscute la care s-au adăugat celelalte cheltuieli legate de vârstă. Calculele s-au efectuat numai pentru cheltuielile familiei, lăsând în afară cheltuielile publice. S-au luat în considerare normele de consum și prețurile anului 1975.

5. Buletin Statistic de Informare Publică nr. 12/1992, CNS p. 3.